

HET PANDRECHT DER NATIONALE LEVENSVERZEKERING-BANK TE ROTTERDAM VOOR HARE VERZEKERDEN.

„Probably at the current with-profit rates of the companies, the first two or even three „premiums might be spent without „producing insolvency. ¹⁾

Deze woorden van den bekenden levensverzekeringwiskundige George King wijzen volkomen het gevaar aan dat de levensverzekering-maatschappijen tengevolge der concurrentie bedreigt. De uitgaven om „zaken te doen“ zijn voortdurend gestegen door het toenemend aantal maatschappijen; de eene maatschappij zoekt de andere een vlieg af te vangen, inspecteurs en agenten worden door telkens hogere betaling aangezet, steeds met meer ijver zich op het vak toe te leggen, en het eind van dit alles is, dat met ernst door de wiskundigen moet gezocht worden naar de grens, tot welke zij met de uitgaven kunnen gaan „without producing insolvency“ zonder dat de maatschappijen er insolvent door zullen worden.

Waaruit worden al die uitgaven betaald? Uit den opslag op de netto-premiën, maar ook bij vele Maatschappijen uit de premiën zelven. Is dit recht? Ziedaar de groote vraag. Indien het recht is, dan hebben de verzekerden zich niet te beklagen zoolang slechts voldaan wordt aan de uitkeeringen. Afkoop en vrije polis ²⁾ kunnen dan zoo laag worden gesteld als met de

¹⁾ »Waarschijnlijk zouden bij de tegenwoordig geldende premiën »met aandeel in de winst van de levensverzekering-maatschappijen, »de eerste twee of drie jaarpremiën voor onkosten kunnen besteed »worden, zonder insolventie te veroorzaken.»

Post magazine 29 Oct. 1892: «Some of mr. George King's opinions.»

²⁾ Vrije polis is een nieuw contract dat verkregen kan worden voor de som die de maatschappij bij staking van premiebetaling er voor beschikbaar stelt, welke som gewoonlijk gelijk is aan de reserve der verzekering.

gedane uitgaven te rijmen valt, en als het debet en credit wordt opgemaakt, zal er wellicht blijken alleen een recht te bestaan op de „legale waarde” door wijlen den heer Samot zoo vernuftig gevonden.

Men weet dat „legale waarde” door hem werd genoemd het verschil tusschen de contante waarde der verzekerde som en die der bruto-premiën. Dit minimum-bedrag komt den verzekerde volgens hem toe bij staking van betaling der premiën zelfs al is hem in de polis geen recht op afkoop toegestaan. ¹⁾

Dat stelsel van „legale waarde” onderstelt een verplichting van de verzekerden om gedurende het geheele leven de premie te betalen.

Alle maatschappijen kennen echter het recht op afkoop of vrije polis na 3 jaren toe, en om die reden heb ik voor de praktijk nimmer de juistheid van het legale waardestelsel kunnen inzien. ²⁾ De Maatschappijen hebben door dien afkoop en vrije polis afstand gedaan van het recht op de baten der verzekeringen over het geheele leven. Zij verzekeren na 3 jaar feitelijk van jaar tot jaar, en alleen de tijdelijke premiën, die het tijdelijk risico dekken, blijven aldus met hare baten voor dezelve over; m. i. niet ten onrechte.

Deze toestand toch stemt overeen met het besluit, waartoe men komt, als men den oorsprong der waarde of reserve overweegt.

Die waarde toch ontstaat door betaling van méér premie dan die, welke voor het risico van het loopende jaar noodig is. Bij Brand-, Ongeluks- en Zeeverzekering betaalt men alléén voor het loopende jaar. Maar omdat men bij de levensverzekering, tengevolge van de van jaar tot jaar verminderende levenskrachten, telken jare een hooger premie zou moeten gaan betalen en dit voor de verzekerden ondoenlijk zou zijn, heeft men een gemiddelde premie berekend, welke in de eerste jaren te hoog, in de latere jaren te laag is voor het loopende risico. Het te hoog in de eerste jaren legt men op met interest en noemt men waarde of reserve. Deze is dus een voor de

¹⁾ Zie Economist Maart 1884: afkoop en afkoopwaarden van levensverzekeringpolissen door David J. A. Samot F. J. A.

²⁾ Zie mijn strijd met de «Algemeene» Verzekeringssbode 1884.

Maatschappij in die eerste jaren onnoodig bezit, dat alleen gemakshalve door haar wordt geïnkasseerd en beheerd en aan de risico-premie is vastgemaakt, maar evengoed als een soort spaargeld afzonderlijk zou kunnen worden geheven en belegd.

Indien alle verzekerden spaarzaam waren en het voor de reserve benoodigde tegen een vasten interest op interest belegden, dan zouden zij daaruit zelve kunnen betalen het telken jare hooger wordende der tijdelijke premie. In de praktijk is dit echter onmogelijk. Het voortdurend te gronde gaan der Amerikaansche assessment of omslag-maatschappijen, die het verzekeren met tijdelijke premie opnieuw (want het is levensverzekering van de oudste soort) beproeven, is het bewijs er voor.

Evenwel blijkt wederom uit dit streven naar „Verzekering tegen den Kostprijs” de splitsbaarheid der premie in risico-premie en reserve en nu schijnt het mij toe, dat, waar die betaling der reserve eigenlijk maar een voorzorgsmaatregel en belegging als in een spaarkas is ten behoeve der verzekerden, het denkbeeld, dat de Maatschappijen recht van eigendom dier reserve bezitten, zijn oorsprong en bestaan vindt alleen in de onvolledigheid van het contract van verzekering, dat geen splitsing tusschen die twee deelen der premie gemaakt heeft, zooals het eigenlijk, meen ik, behoorde te zijn. Indien er ooit eene wet mocht komen op de levensverzekering, dan zou die splitsing der premie m. i. het uitgangspunt moeten zijn. Het eene deel er van, de risicopremie, zou dan, als tot heden, dadelijk in bezit kunnen worden afgestaan aan de Maatschappijen, het andere deel, de reserve, haar alleen in bewaring moeten worden gegeven, tot tijd en wijle en naarmate het verbruik er van voor het risico zal zijn gekomen, om alsdan ook in haar bezit over te gaan.

Zulk een wet bestaat echter in ons land niet en het is ook niet te verwachten, dat zij spoedig komen zal. De premien worden thans, als gezegd, in haar geheel, zonder beperking, overgedragen aan de Maatschappijen, die er mede handelen naar believen en ze gebruiken, niet alleen voor de uitkeeringen, maar ook o. a. voor de uitbreiding der zaak. Tot welk een hoogte het gebruik er van voor dit laatste doel gestegen is,

blijkt uit de woorden van King; welk gevaar er aan verbonden is, eveneens.

Er is dus geen reden om met Mr. Wolterbeek, ¹⁾ het vreemd te vinden dat het bestuur der „Nationale Levensverzekering-Bank” op middelen gepeinsd heeft, die het, bij ontbreken eener wet, toch voor alle maatschappijen mogelijk zouden maken die gevaren te voorkomen, en, meenende, zoodanig middel gevonden te hebben, zelf het voorbeeld heeft willen geven hoe het toe te passen.

Het voorgaande moest ik doen voorafgaan om de beweegredenen te doen kennen, die geleid hebben tot de instelling van het pandrecht voor de Nationale Levensverzekering-Bank. Bij de herziening der statuten in 1887 werd de grondslag der tegenwoordige regeling gelegd, in Art. 11bii dier statuten luidend:

„Het vormen daaruit (nl. uit de gelden en premien voor de contracten) van een reservefonds en het nemen der vereischte maatregelen om dit fonds als een bizonderen waarborg ten behoeve der verzekerden te verbinden.”

Het doel is dus om de reserve in haar geheel als bizonderen waarborg voor de verzekerden te verbinden. Het doel is niet om aan elken verzekerde afzonderlijk recht op een stukje der reserve toe te kennen.

Het doel is verder om die reserve zuiver en onverkort veilig te stellen buiten den invloed der handelszaak. De moderne maatschappijen van levensverzekering hebben te strijden voor haar bestaan en welvaart, waaraan groote kosten verbonden zijn. Het is wenschelijk, dit zal men mij wel willen toegeven, de reserve, de waarde der verzekeringen, daar geheel buiten te houden.

Houdt men deze twee punten in het oog, dan valt het gemakkelijk verschillende vragen, die gedaan werden, te beantwoorden, bv. door de Algemeene Maatschappij van Levensverzekering en Lijfrente te Amsterdam, (blaadje no. 544).

1. Ontvangt de verzekerde een pandbrief. Het antwoord is: Neen.

2. Wordt aan elken verzekerde het pandrecht verleend op het geheel der effecten of alleen op een klein deel?

¹⁾ Zie bl. 94. Jaarboekje vg. v. Levensverzekering 1893.

Het pandrecht op het geheel dient voor allen gelijkelijk en is onsplitsbaar.

3. Is het bedrag der effecten, waarop het pandrecht verleend wordt, constant of veranderlijk?

Het wordt telken jare in overeenstemming gebracht met het bedrag der door den wiskundigen adviseur berekende reserve.

4. Blijven de bedoelde effecten berusten bij de Bank of worden ze elders gedeponeed en wie administreert die?

Zij berusten in de brandkluis der Bank in een afzonderlijke afdeling, waarvan één sleutel in bezit is van den bewaarnemer, één van de Commissarissen der Bank en één van de Directie der Bank.

5. Ontleent de verzekerde ook rechten aan den pandbrief, zoo hij tot afkoop overgaat?

De afkoopwaarden zijn bevat in de in bewaring gegeven effecten, voor zoover dit fonds strekt (voor de hypotheeken is nog geene goede regeling gevonden) en telkens wanneer het voor uitbetalingen noodig blijkt, moet, desverlangd, de bewaarnemer het benoodigde aan de Directie ter hand stellen.

De verzekerden kunnen aanteekening op hunne polis bekomen van het bestaan der pandovereenkomst.

6. Wordt de pandbrief bij ruiling van effecten of bij verandering van de verzekering tegen een anderen verwisseld?

Deze vraag vervalt door het antwoord op vraag 1.

Wij kunnen overigens niet de juistheid inzien van de meening der „Algemeene” in haar blaadje (N° 544), dat bij liquidation eener Levensverzekering-Maatschappij volgens de vigeerende wet de aandeelhouders en niet de verzekerden in de eerste plaats recht zouden hebben op de reserve en dat deze laatsten eerst in aanmerking zouden komen als de aandeelhouders het bedrag hunner aandelen ten volle zullen hebben terugontvangen. Crediteuren toch zullen bij liquidatie wel vóór de aandeelhouders moeten afbetaald worden.

Overgaande tot hetgeen de Heer Mr. Leonard Wolterbeek tegen het pandrecht der Nationale Levensverzekering-Bank heeft ingebracht ¹⁾, verwijzen wij in de eerste plaats naar de heldere wederlegging ²⁾ van de juridische bezwaren door den

¹⁾ Jaarboekje van de Vereeniging voor Levensverzekering 1893.

²⁾ Idem.

tegenwoordigen Staatsraad, toen professor Mr. T. M. C. Asser. Wij zelf kunnen ons tot andere bezwaren bepalen.

Deze zijn dan :

1°. dat het pandrecht onnoodig zou zijn, omdat de statuten voorschriften bevatten betreffende de wijze van belegging en bewaring der fondsen.

Wij kunnen niet inzien dat door die voorschriften op eenigerlei wijze het doel bereikt wordt, nl. het scheppen van een afscheiding tusschen de bezittingen der aandeelhouders en de waarborgen voor de verzekerden.

2°. dat, indien de premiereserve onvoldoende is, ook geen pandrecht kan baten.

Dit is zeker ten deele juist. Al ware evenwel de reserve onvoldoende, dan zou toch door de in pandgeving dat onvoldoende deel voor de verzekerden als bijzondere waarborg verkregen zijn. Maar bovendien wordt volgens de pandregeling de reserve jaarlijks berekend en de pandgelden worden met de berekening jaarlijks in overeenstemming gebracht. De berekening geschiedt door den wiskundigen adviseur der Bank, geheel zuiver, volgens de netto grondslagen (alhoewel hij daarin tot nu toe nog niet gebonden is), en dus zal zoolang die regeling gevolgd wordt de reserve steeds voldoende zijn.

Mr. Wolterbeek beveelt verder het recht van voorrecht boven het pandrecht aan, omdat de activa dan in handen van den schuldenaar blijven en deze steeds de vrije beschikking daarover behoudt. Maar juist om diezelfde reden achten wij het recht van voorrecht voor ons doel geheel ongeschikt. Bij in-pandgeving kan, bij voldoende bepalingen daaromtrent, het in pand gegeven bedrag steeds overeenkomende gemaakt en gehouden worden met de werkelijke zuivere waarde der verzekeringen, bij het recht van voorrecht is dit een onmogelijkheid, daar dit bij faillissement „alleen kan uitgeoefend worden op de bij „de overeenkomst aangewezen bijzondere activa, voor zo over die nog in den boedel der schuldenaars aanwezig zijn.” (Mr. Wolterbeek bldz. 108).

Het zou mij te ver voeren, indien ik hier nog wilde bespreken hetgeen door Mr. Wolterbeek over een toekomstige wet op de Levensverzekering wordt gezegd. Alleen wil ik hopen dat het in zake de „New-York” zoo verkeerd gebleken Ameri-

kaansche stelsel van toezicht, dat, hoewel niet bij name, toch feitelijk, in de besluiten der vereeniging voor levensverzekering werd aanbevolen, niet te onzent moge worden ingevoerd. De bevoegdheid om eene maatschappij te doen onderzoeken ga niet uit van een Staatscommissie, maar blijve aan aandeelhouders en worde aan verzekerden toegekend zooals door de Nederlandsche Staatscommissie van 1883 werd voorgesteld. Vrijheid van bedrijf blijve ook hier de leuze, gepaard aan volledige openbaarheid en bevoegdheid van belanghebbenden. De Staat beperke zich tot het vorderen der openbaarheid.

Ten slotte nog het volgende. Het zal wellicht, na overweging van het voorgaande en nu de proefneming is gelukt, mogelijk zijn een vollediger regeling tot stand te brengen dan de thans bij de Nat. Lev. Bank ingevoerde. Het is ook hier mede: al doende leert men.

Wat namelijk een wet zal kunnen bewerken voor alle Maatschappijen nl. een splitsing in de eenheid der netto premie, afscheiding tusschen het tijdelijke en toekomstige gedeelte er van, zal, wellicht ook nu reeds kunnen worden ingevoerd door een bepaling hieromtrent in de voorwaarden der polis aan te brengen. Op dezelfde wijze als thans zal dan dat toekomstige gedeelte dan onder medebewaring van derden kunnen gesteld worden.

Zoo doende zal tevens ook zijn uitgemaakt dat het toekomstige deel der premiën een tijdelijk in bewaring gegeven bezitting blijft der verzekerden, waarover zij echter niet zullen kunnen beschikken, tenzij zij het contract van verzekering doen eindigen door opzegging.

Voor de wiskundigen der Maatschappijen zal de taak dan tevens van zelve afgebakend zijn van den beginne af, en veel verantwoording en hoofdbreken hun worden bespaard. Want aan het gebruik der reserve voor exploitatie doeleinden zal een eind gekomen zijn en dus zuivere berekening der reserve door hen kunnen worden toegepast.

Met zulk een regeling zal ook een toezicht van de verzekerden op het door hen in bewaring gegevene volkomen zijn gerechtvaardigd. Eene commissie uit henzelfen, bestaande, bv. uit een wiskundige, een jurist en een boekhouder, zal de medebewaring der reservewaarden op zich kunnen nemen.

Wellicht dat een en ander later zal tot stand komen. Voorloopig schijnt de door den Heer Asser ontworpen en door de Bank genomen proef aan de verwachting te voldoen en wij achten, in afwachting van een wet of een vollediger regeling onze Maatschappij gelukkig in het bezit van het alreeds tot stand gebrachte. Hoe weldadig eene wet in dien geest zou kunnen werken is nog onlangs hier ter stede in zake de Maatschappij Concordia gebleken. Aandeelhouders stonden toen voor de vraag of zij de liquidatie dezer in nood verkeerende maatschappij al of niet zouden uitspreken, en, indien zij dit gedaan hadden, dan zouden de baten en lasten door liquidateuren aan eene oude gevestigde Maatschappij zijn overgedaan geworden. De lasten waren aanzienlijk grooter dan de baten. Toch konden aandeelhouders niet tot liquidatie besluiten en de zaak werd op hoop van beter op den ouden voet voortgezet, waarschijnlijk zoolang het nog gaan wil. — De belangen der verzekerden werden dus hier *niet* in aanmerking genomen. Of zulks voor aandeelhouders in dit geval mogelijk was, blijve hier onbeslist. Er blijkt echter in allen gevalle uit dat de verzekerden recht hebben meer bescherming te ontvangen, dan thans het geval is en deze kan een pandregeling, als boven behandeld, m. i. zekerlijk geven.

Rotterdam,
November 1893.

A. S. VAN REESEMA.